

Rubrika: Uzmanības centrā

Torpēdas meža nozarei var ievainot daudzus

Meža nozare ir viena no tām, kura nav cietusi no Krievijas rubļa vērtības krituma, tomēr tās nākotni ar dažādiem cēliem mērķiem cenšas torpedēt ne tikai atsevišķas interešu grupas, bet pat politiķi

Māris Ķirsons

To intervijā Dienas Biznesam stāsta Latvijas Meža īpašnieku un apsaimniekotāju konfederācijas priekšsēdētājs un Latvijas Mežu sertifikācijas padomes priekšsēdētājs Māris Liopa. Viņaprāt, mežs ir Latvijas nacionālā bagātība, kura jāizmanto šeit dzīvojošo cilvēku labklājības nodrošināšanai, nevis jāpārvērš par rezervātu, kurā izaugusī koksne jāatstāj sapūšanai.

Kā vērtējat mežsaimniecību Latvijā?

Latvija ir viena no retajām valstīm pasaulē, kur meža platības ik gadu pieaug, un pašlaik tas jau ir 3,06 milj. ha, savukārt pirms diviem gadiem bija tikai 3,02 milj. ha. Tā kā daudzas bijušās lauksaimniecības zemes ir aizaugušas, reālās mežu platības pat ir lielākas par minētajiem skaitļiem. Protams, zemnieki arī kļūst ekonomiski spēcīgāki, un daļa aizaudzēto tīrumu atkal kļūs par lauksaimniecībā izmantojamām platībām.

Valsts politika mežsaimniecībā ir vērsta uz vērtīgāku mežaudžu audzēšanu. Šim nolūkam gan iepriekšējā ES plānošanas periodā, gan pašreizējā ir atvēlētās programmas, kurās mazvērtīgās mežaudzes var nocirst un to vietā iestādīt vērtīgākas. Bija ES atbalsts mežaudžu kopšanai, meliorācijas sistēmu atjaunošanai, pat lauksaimniecībai mazražīgu zemju apmežošanai. Pašlaik ir atbalsta programmas, kuras veicina mežu īpašnieku kooperēšanos. Ir arī atrisināti jautājumi, kas radīja problēmas ar nodokļu aprēķināšanu meža īpašniekiem. Visi minētie nosacījumi ir ļāvuši veikt kvalitatīvu lēcieni mežsaimniecībā, kas radis atdevi nākotnē, protams, var ne visai patikt mūsu konkurentiem ārzemēs.

Mežsaimniecība ir ilgtermiņa ieguldījumu joma, jo ražu, no iestādītās jaunaudzēs lapu koku (bērza, apses) gadījumā var gaidīt pēc 30 - 40 gadiem, savukārt, stādot egles un vēl jo vairāk priedes, to ražu pēc 70 - 80 gadiem novāks jau mežu īpašnieku bērni vai pat mazbērni.

Vai Krievijas rubļa vājums nozari neietekmē?

Mežsaimniecība ir pamats kokrūpniecības attīstībai Latvijā un viens (nevis vienīgais) no tās konkurētspējas balstiem pasaules tirgū. Ja kokrūpnieku izstrādājumiem tirgū sarūk cenas, tad to nekavējoties jūt arī meža īpašnieki savos maciņos. Neraugoties ne uz kādām recesijām un ģeopolitiskajām norisēm, mežu nozare ir viena no Latvijas tautsaimniecības spēcīgākajiem balstiem. Neraugoties uz to, vai kādam patīk tas vai ne, bet no Krievijas un ES sankciju kariņa un rubļa vērtības krituma cieta pārtikas sektors, it īpaši piena, gaļas, zivju, dārzeņu jomās. Krievijas rubļa vājums faktiski slēdza šo tirgu daudziem Latvijas uzņēmējiem, kuru preces un pakalpojumi nebija sarakstā, uz kuriem tiktu attiecināts embargo. Šādi uzņēmumi bija gan metālapstrādes un mašīnbūves jomā, gan farmācijā un arī kokapstrādē. Meža nozari kopumā šīs peripetijas ar Latvijas tobrīd trešo lielāko tirdzniecisko darījumu partneri neskāra. Tomēr par šādu scenāriju, šķiet, nebija priecīgi zaļie. Kā gan citādi var uztvert šo cilvēku demaršu un vēlmi visiem iespējamajiem instrumentiem likt šķēršļus nozarei svarīgākā dokumenta Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādņu 2015. – 2020. gadam – pieņemšanu valdībā. Līdzīgi bija arī valsts mežu maksimāli pieļaujamās ciršanas tāmes 2016.– 2020. gadam akceptēšanu Ministru kabinetā. Sprotams, ka dabas draugi vienmēr un visur būs pret mežsaimniecību, taču pārsteidzošā kārtā šajās pozīcijās bija arī vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs Kaspars Gerhards. Ministra amats, manuprāt, liek ieņemt valstisku, nevis kādas atsevišķas interešu grupas pozīciju jebkura jautājuma pieņemšanā. Ja vairākums valdības locekļu, ieskaitot Ministru prezidentu Laimdotu Straujumu, būtu pakļāvušies, tad meža nozare «dabūtu riktīgi pa muguru», koksnes plūsma no

mežiem uz kokrūpniekiem saruktu par 50 - 60%, darba nebūtu ne tikai mežizstrādātājiem un kokvedējiem, bet arī daudziem kokrūpniekiem, saruktu eksporta ienākumi, nodarbinātība un arī nodokļu maksājumi. Virkne meža nozares uzņēmumu, nespējot samaksāt kredītus, tiktu likvidēti, bet to manta izpārdota. Nezinu, tā bija apzināta vai pozas rīcība, taču, manuprāt, to var uzskatīt par diversijas mēģinājumu pret Latvijas valsti vai maigākā formā spēlēšanos ar sērkokociņiem sēžot uz pulvera mucas.

Bet iebildes bija saistībā ar biotopu kartēšanu!

Biotopu kartēšana – inventarizācija – tiks veikta līdz 2019. gadam, izmantojot ES līdzfinansējumu, bet vai līdz tam ir jāaptur koku ciršana galvenajā cirtē valsts mežos? Mežu īpašnieki neiebilst pret biotopu noteikšanu, jo par tiem tiek maksātas kompensācijas. Protams, mežu īpašnieki vēlētos, lai tās būtu lielākas, taču arī pašreizējo apmērs ir labāks nekā nekas, kā tas bija pirms vairākiem gadiem. Tomēr mežu īpašnieki vēlas konkrētu definīciju (kritērijus, parametrus, nosacījumus), kas tad īsti ir aizsargājams biotops un cik lielā teritorijā ap to jāliedz saimnieciskā darbība. Ja šādas precīzas definīcijas nav, tad vietu faktiski var nedefinēt par biotopu, vēl jo vairāk, ja virkne zaļo cilvēciņu alkst iespējami lielākas teritorijas padarīt par brīvām no saimnieciskās darbības. Biotopu inventarizētājam būtu jābūt valsts amatpersonas statusā, citādi par šo darbu nevienam nekādu atbildību prasīt nevarēs. Latvijā pēdējo 25 gadu laikā aizsargājamo teritoriju platība tikai pieaug, turklāt pat izskan viedokļi, ka šo teritoriju apmērs ir pārāk mazs. Latvijas kartē biotopi aizņem 122 655 ha, tostarp 83 113 – a/s Latvijas valsts meži apsaimniekojamos mežos, savukārt Latvijas Dabas fonda un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas izdotajā brošūrā «ES aizsargājami biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata» ES biotopu kopējā teorētiskā platība Latvijā 344 720 ha. Tātad starpība starp esošo un teorētisko platību ir 222 055 ha, t.i. to pieaugums plānots ir teju trīs reizes. Tas ir situācijā, kad bioloģiskās daudzveidības ziņā Latvija tādām valstīm, kā Zviedrija ir priekšā vairākus gadsimtus, Dānijai, kur

dabīgo mežu vispār vairs nav. Latvija ir bioloģiskās daudzveidības lielvalsts, bet vēl ir par maz. Tā vien šķiet, ka zaļie cilvēčiņi vēlas Latviju pārvērst par sava veida rezervātu, kurā izaugušajai koksnei ir jāsapūst mežā un tās vienīgais uzdevums ir nodrošināt dzīvi kukaiņiem, putniem un daļēji zvēriem, bet ne cilvēkiem.

Piezīmēšu, ka akceptētās Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādnes 2015. – 2020 gadam paredz, ka šo aizsargājamo teritoriju kopējās platības paliks nemainīgas. Tas nozīmē, ka šajā jautājumā cīņas vēl nebūt nav galā. Domāju, ka nozare varētu sponsorēt aktīvāko dabas «draugu» stāžēšanos Zviedrijā vai Somijā tieši šajos biotopu noteikšanas jautājumos. Zviedrijā, kur klimats ir skarbāks par Latvijā esošo priedes ciršanas vecums ir 60 gadi, bet Latvijā 80.

Izcirtumi gar ceļiem sabiedrībai liek jautāt vai Latvijā neizcērt pārāk daudz?

Ik gadu Latvijā izcērt 12 līdz 14 milj. m³ koksnes, bet ikgadējais pieaugums pēc zinātnieku pētījumiem ir 22 – 24 milj. m³ apmērā, savukārt, rēķinot tikai saimnieciski izmantojamus mežus, – vismaz 20 milj. m³. Tātad ik gadu vismaz 6 milj. m³ koksnes paliek zaļajā noliktavā, kas lēnām iet bojā – zaudē savu vērtību. Tā kā viens milj. m³ apaļkoksnes dod darbu ap 500 cilvēkiem un nodokļos rada pat vairākus milj. eiro, tad var uzskatīt, ka pašreizējā situācijā ik gadu zaudējam vairākus milj. eiro nodokļos. Ja raugās no valstiskā skatupunkta, tad koksnes atstāšana sapūšanai ir pielīdzināma situācijai, kad saimnieks teju vai pusi stādīto kartupeļu nenovāc un atstāj vienkārši sapūšanai. Diemžēl ik pa brīdim masu medijos parādās teksti, ka pēc dažiem gadiem viss būs nocirsts un nekā vairs ko cirst nebūs – gadi ite, bet joprojām ir ciršanas vecumu sasniegušas un pat pāraugušas (ap 70 milj. m³) koku audzes. Par lielu pārsteigumu šādus pareģojumus izsaka izbijuši politiķi vai emocionālas būtnes, bet tādas neizsaka mežzinātnieki. Emocionāli saprotu jebkuru cilvēku, kura dzīves vietas tuvumā ir nocirst mežs un tas izraisa negatīvas emocijas, jo

līdz tam tas bija sēņošanas vai ogošanas, vai vienkārši pastaigu vieta, taču mežs ataug.

Izmaksas ir svarīgs komponents un arī tas, kāpēc apaļkoksnes cenu krituma apstākļos ciršana notiek līdzās autoceļiem. Jo tālāk no autoceļa, jo lielāki ir apaļkoksnes izvešanas tēriņi un mazāk paliek mežu īpašniekam. Tāpēc tieši ekonomiskais aspekts ir tas, kāpēc daudzviet gar lielceļu šķiet, ka nocirstas milzīgas mežu platības, kaut arī realitātē tā nemaz nav.

Vai nav iespējams panākt kādu vienošanos, sava veida konsensu?

Būtu jau jauki, bet, ja viena puse to nevēlas, tad tas ir grūti sasniedzams. Šā gada 15. septembrī Latvijas dabas fonds atsauca savu pārstāvi Latvijas Mežu sertifikācijas padomē un tādējādi pārtrauca iespēju šai iestādei iegūt FSC nacionālās institūcijas statusu, jo «tiekot ignorēts vides sekcijas viedoklis». Tas nav vienkāršs demaršs, bet gan vēlme parādīt savu spēju apturēt procesu, kas svarīgs ir ne tikai kādam atsevišķam mežu īpašniekam, kokrūpniekam, bet arī visai valstij kopumā. Sak, ja nepiekritīsiet mūsu vēlmēm, neko izdarīt vispār nevarēsiet, jo FSC paredz ekonomisko, sociālo un vides kompromisu, kur varbūt neviens ar to nav īsti mierā, bet piekrīt. Skumji, bet tas vairāk atgādina principu «suns uz siena kaudzes, ne pats ēd, ne arī citiem ļauj». Ceru, ka veselais saprāts uzvarēs un agrāk vai vēlāk tomēr tiks panāktas visas vienošanās, jo citas Latvijas, kur dzīvot un strādāt, nebūs. Savukārt, ja valsts struktūras jebkuru jautājumu vērtēs no skatupunkta: vai tas ir izdevīgi valstij un tajā dzīvojošajiem, tad ir iespējams reāla nevis butaforistiska attīstība. Ja pēc šāda principa strādātu iepriekš tad, visticamāk, Latvija pēdējo 25 gadu laikā nebūtu pazaudējusi aptuveni 700 000 iedzīvotāju, kas ir teju 24% no kopējā iedzīvotāju skaita, un tiem, kas nezina vēsturi, liek domāt, ka šeit plosījies karš.

Latvijas Meža īpašnieku un apsaimniekotāju konfederācijas priekšsēdētājs un Latvijas Mežu sertifikācijas padomes

priekšsēdētājs Māris Liopa: «Tas, ka meža nozari, kas nav cietusi no Krievijas rubļa vājuma un embargo, cenšas torpedēt visādu interešu grupas, nav nekas jauns, tomēr pārsteidzoši, ja šajā procesā iesaistās valsts pārvaldes iestādes, kuras pārtiek no nozarē strādājošo samaksātajiem nodokļiem.»